

VLAAMSE GEMEENSCHAP

VLAAMSE GESCHILLENRAAD VOOR RADIO EN TELEVISIE

Rolnummer: 36
Beslissing nr. : 13/2001
van 3 oktober 2001

B E S L I S S I N G

Inzake : VLAAMS BLOK, Ph. DEWINTER en Fr. VANHECKE tegen VRT

Procedure

1. Met een ter post aangetekende brief van 23 mei 2001 hebben het VLAAMS BLOK en de heren Philip DEWINTER, wonende te 2180 EKEREN, Klavervelden 1, en Frank VANHECKE, wonende te 8310 BRUGGE, J. Van Belleghemstraat 1, tegen de VRT een klacht ingediend die hoofdzakelijk betrekking heeft op het programma 'De Zevende Dag' uitgezonden op 13 mei 2001 om 11 u. Het hoofdthema van dat programma handelde over de gevolgen voor de democratie van de 'affaire Sauwens'. De klagers situeren hun klacht in een algemeen kader, namelijk de ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok op televisie, onder meer op de VRT-netten, wat zij willen aantonen met gegevens en statistieken gevoegd als bijlage bij hun klachtbrief. Het specifiek kader van hun klacht is 'De Zevende Dag' van 13 mei 2001, met name het feit dat zij niet waren uitgenodigd voor die uitzending, zodat "het Vlaams Blok (...) zich onmogelijk (kon) verdedigen tegen (...)de aantijgingen" een gevaar voor de democratie te zijn en geïnspireerd te zijn door het fascisme en het nazisme. Zij zijn van oordeel dat de objectiviteitsplicht noodzakelijkerwijze vereiste dat hetzij één van hen, als "zeer belangrijke betrokkenen" in de affaire Sauwens, hetzij een andere vertegenwoordiger van het Vlaams Blok uitgenodigd werd.

2. Bij brief van 7 juni 2001 heeft de VRT gereageerd op voormelde klacht.

3. Met ter post aangetekende brieven van 21 juni 2001 werden de klagers en de verwerende partij uitgenodigd voor de hoorzitting van 27 juni 2001.

4. Op 27 juni 2001 heeft de Geschillenraad de partijen in hun betoog en verweer gehoord, klagers in persoon en bijgestaan door de heer W. Van Osselaer, medewerker van de Vlaams Blok-fractie in het Vlaams Parlement, de VRT vertegenwoordigd door de heer B. De Graeve, gedelegeerd bestuurder, mevrouw L. Vercruysse, hoofd van de juridische dienst, de heer L. Hellemans, hoofdredacteur televisienieuwsdienst, en mevrouw S. Coppieters, juridisch adviseur.

5. Bij brief van 22 augustus 2001 zijn, in verband met het onderzoek van de ontvankelijkheid van de klacht, de statuten van het Vlaams Blok opgevraagd. Bij brief van 27 augustus 2001 is het gevraagde stuk aan de Geschillenraad bezorgd.

Bevoegdheid van de Geschillenraad en ontvankelijkheid van de klacht

6. De verwerende partij betwist de bevoegdheid van de Geschillenraad en om tal van redenen ook de ontvankelijkheid van de klacht.

6.1. Volgens de VRT is de Geschillenraad niet bevoegd om zich uit te spreken over klachten die worden ingediend door politieke partijen of door erkende politieke fracties in het Vlaams Parlement.

Zoals de Geschillenraad in een vroegere beslissing reeds stelde, kunnen “uit het niet-aannemen door de Vlaamse Raad van bepaalde initiatieven omtrent het klachtrecht van politieke fracties in zake uitzendingen van radio en televisie (Vl. R., Gedr. St., B.Z. 1992, nr. 157/6 en 1992-1993, nr. 331) betreffende de bevoegdheid van de Geschillenraad geen conclusies worden getrokken” (beslissing nr. 1/95 van 23 maart 1995). Zie verder 6.3.

6.2. De klacht is volgens de VRT niet ontvankelijk in de mate dat zij betrekking heeft op uitzendingen die van meer dan 15 dagen voor het indienen ervan dateren.

Aangezien artikel 116 *octies decies*, § 2, van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie (hierna: omroepdecreet) stipuleert dat een klacht binnen 15 dagen na de datum van de uitzending van het programma moet worden ingediend, is de opmerking van de VRT gegrond. De klacht wordt daarom alleen onderzocht in de mate dat hij betrekking heeft op ‘De Zevende Dag’ van 13 mei 2001.

Wel heeft de Geschillenraad in een vroegere beslissing aanvaard “dat, bij het beoordelen van een klacht wegens een beweerde discriminatie in een bepaalde programma-opbouw, de Geschillenraad, binnen de grenzen van zijn bevoegdheid vermog rekening te houden met de inhoud van de programma’s over een langere referentieperiode dan vijftien dagen, op de uitdrukkelijke voorwaarde evenwel dat de klacht gericht is tegen en grond vindt in een programma dat uitgezonden is in de periode van veertien dagen die de dag van het indienen van de klacht voorafgaat” (beslissing nr. 1/95 van 23 maart 1995).

6.3. *De VRT meent dat de klacht als een klacht van het Vlaams Blok is te beschouwen, waarbij de vraag rijst of de heren Dewinter en Vanhecke, respectievelijk fractievoorzitter in het Vlaams Parlement en partijvoorzitter, namens deze feitelijke vereniging kunnen optreden. Volgens de verwerende partij wordt een feitelijke vereniging in beginsel vertegenwoordigd door alle leden, gezamenlijk optredend.*

De Geschillenraad stelt vast dat de klagers zowel in eigen naam als in naam van het Vlaams Blok optreden (in de klachtbrief luidt het: *“Ondergetekenden menen dat door een dergelijke eenzijdige berichtgeving in ‘De Zevende Dag’ hierdoor hun persoonlijke belangen en die van hun partij geschaad worden”*).

Alhoewel een feitelijke vereniging geen rechtspersoonlijkheid heeft en dus in beginsel juridisch niet bestaat, worden zowel door de wetgever als in de rechtspraak uitzonderingen op deze regel aanvaard, onder meer voor politieke partijen (zie bv. Arbitragehof, arrest nr. 23/99, 24 februari 1999 en Raad van State, Moulin en De Coninck, nr. 11.749, 6 april 1966). De Geschillenraad ziet niet in waarom een politieke partij wiens verkozenen in het parlement een erkende politieke fractie vormen, als zodanig verstoken zou moeten blijven van het klachtrecht bedoeld in artikel 116 *octies decies*, § 2, van het omroep-decreet. Er moet trouwens worden vastgesteld dat de VRT, voor het werven van de personen die bereid zijn om deel te nemen aan programma's waarin politieke onderwerpen aan bod komen, geregeld contact opneemt met personen die in een politieke partij een beleidspolitieke rol vervullen of die, voor de door die partij voorgestane maatschappelijke visie, geacht worden representatief te zijn; dat uit die gang van zaken blijkt dat door de VRT politieke partijen als dusdanig bij onder andere 'De Zevende Dag' betrokken worden of betrokken kunnen worden. Om al deze redenen dient een politieke partij bekwaam te worden geacht om een klacht in de zin van voormelde decretale bepaling in te dienen.

Een andere vraag is echter of de partijvoorzitter en/of de fractievoorzitter in naam van de feitelijke vereniging Vlaams Blok kunnen optreden. Dit is slechts het geval indien zij daartoe uitdrukkelijk zijn gemachtigd door de leden van de vereniging, bv. indien de statuten dit bepalen. Bij de klacht is geen machtiging gevoegd en ook de voorgelegde statuten doen niet ervan blijken dat de voorzitter en de fractievoorzitter uitdrukkelijk gemachtigd worden om namens de vereniging klacht in te dienen. De klacht dient derhalve gedeeltelijk als niet ontvankelijk te worden beschouwd.

6.4. *De VRT stelt dat niet bewezen is dat de klagers geschaad zijn door de kwestieuze uitzending, zelfs niet door de beweerde ondervertegenwoordiging van het Vlaams Blok de jongste jaren in de informatieve programma's van de VRT, omdat dit niet geleid heeft tot een verzwakking van de partij of een verminderd electoraal succes.*

Aangezien de klacht niet ontvankelijk is in zoverre hij namens het Vlaams Blok is ingediend, moet het belang in hoofde van die klagende partij niet worden onderzocht.

Wat het belang in hoofde van klagers Dewinter en Vanhecke betreft, moet worden vastgesteld dat het een wezenskenmerk van politieke mandatarissen is te streven naar

de verspreiding bij het publiek van hun ideeën over de organisatie van het maatschappelijk leven. In dit opzicht berokkent het niet aan het woord laten hun een nadeel omdat niet de kans wordt gegeven tot verspreiding van de door hen voorgestane ideeën.

Gegrondeid van de klacht.

7.1. Wat de grond van de zaak betreft, voeren de klagers aan dat de tegenstanders van het Vlaams Blok, in dit geval politici van alle andere in het Vlaams Parlement vertegenwoordigde partijen, uitgebreid de mogelijkheid hebben gekregen om beschuldigingen tegenover het Blok te uiten, terwijl niemand van het Vlaams Blok die beschuldigingen heeft kunnen weerleggen. Dit beschouwen zij als een schending van artikel 23 van het omroepdecreet, meer bepaald van de plicht tot onpartijdigheid. Zij wijzen erop dat vertegenwoordigers van het Vlaams Blok weliswaar in de verschillende Journaals aan bod zijn gekomen i.v.m. de affaire Sauwens, maar dat het telkens om korte interventies ging.

7.2. De VRT verzet zich tegen “een proportionele, mathematische indeling van de zendtijd”, waarbij elke partij in verhouding tot haar electoraal resultaat aan bod zou moeten komen. De omroep acht dit niet te verzoenen met het recht op vrije meningsuiting en de redactionele vrijheid. Voorts wijst de VRT erop dat indien de Geschillenraad dit uitgangspunt van de klagers aanvaardt, zij de VRT medeplichtig zou kunnen maken aan het plegen van persmisdrijven, althans in de hypothese dat het Vlaams Blok zou worden veroordeeld op basis van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden.

De VRT wijst er verder op dat zij als openbare omroep krachtens artikel 8, § 3, van het omroepdecreet de opdracht heeft bij te dragen tot “een democratische en verdraagzame samenleving” en via de programma’s ook “tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen”. Volgens haar leidt dit tot de conclusie dat zij niet anders kan “dan alle gedachtenstromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting”. Zij zegt wel de plicht te hebben “te berichten over standpunten en manifestaties die aan de basis liggen van maatschappelijk relevante nieuwsfeiten”, maar meent dat “de selectie van items en eventuele gasten (...), behoort tot de redactievrijheid en (de) decretaal vastgelegde autonomie van de VRT”.

De onpartijdigheidsplicht vervat in artikel 23 van het omroepdecreet betekent volgens de VRT niet “dat alle relevante standpunten in alle uitzendingen aan bod moeten komen. Een spreiding over verschillende uitzendingen en dagen is verantwoord”. Zij wijst er in haar verweer ook op dat het aan bod laten komen van alle relevante standpunten niet gelijk is met het aan bod laten komen van alle standpunten van alle groepen en verenigingen. Wat die laatste punten van verweer betreft, wijst de VRT erop dat in het Journaal aan bod kwamen :

- de reactie van het Vlaams Blok op het excuus van minister Sauwens in het Vlaams Parlement (interview met de heer Dewinter in het TV1-journaal van 9 mei 2001 van 13 u.);
- de reactie van het Vlaams Blok op het mogelijk in beslag nemen van de videoband m.b.t. de bijeenkomst van het Sint-Maartensfonds (interview met de heer Dewinter in diverse journaals van 10 mei 2001);

- het standpunt van het Vlaams Blok m.b.t. het debat dat op 10 mei 2001 in het Vlaams Parlement over de democratie gevoerd werd (tussenkomst van de heer Dewinter in het Vlaams Parlement; opgenomen in diverse journaals van 10 mei 2001);

- de reactie van het Vlaams Blok op initiatieven van het Vlaams Parlement om het Blok verder te isoleren (interview met partijvoorzitter Vanhecke in diverse journaals van 11 mei 2001).

De VRT leidt hieruit af dat “de bewering van de klagers dat zij persoonlijk noch het Vlaams Blok in het algemeen niet de kans hebben gekregen om hun standpunt kenbaar te maken (...) dan ook onterecht (is)”.

7.3.1. Geen enkele wettelijke bepaling of deontologische regel legt de door de klagers voorgestane strikt mathematische verdeling van de zendtijd op voor de informatieve programma-onderdelen of programma's van de nieuwsdienst, op basis van het stemmenpercentage behaald bij de laatste verkiezingen voor het Vlaams Parlement.

Een dergelijke verdeling zou overigens in strijd zijn met het beginsel van de programmatievrijheid die aan de VRT wordt verleend door artikel 7 van het omroepdecreet en de waarborg voor redactionele onafhankelijkheid van de nieuwsdienst waarin artikel 23, § 1, van het omroepdecreet voorziet. Die vrijheid is echter niet onbeperkt, zoals uit artikel 23 van het omroepdecreet blijkt. Zo verplicht die bepaling de VRT om, op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in de uitgezonden programma's elke vorm van discriminatie te weren.

7.3.2. Daarnaast heeft de decreetgever de openbare-omroepopdracht ook inhoudelijk omschreven. Artikel 8 van het omroepdecreet bepaalt in dit verband onder meer dat “de programma's moeten bijdragen tot de verdere ontwikkeling (...) van een democratische en verdraagzame samenleving” en “tot een onafhankelijke, objectieve en pluralistische opinievorming in Vlaanderen”.

Daaruit leidt de VRT af dat hij “als openbare omroep (...) bijgevolg niet anders (kan) dan alle gedachtestromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting”. Tijdens de hoorzitting heeft de VRT in dit verband nog benadrukt “dat het Vlaams Blok het recht heeft tegen de multiculturele samenleving te zijn, maar dat de VRT de plicht heeft daar voor te zijn, wat niet belet dat wij de nieuwsfeiten brengen, ook al hebben ze betrekking op het Vlaams Blok”.

In dit geval heeft de klacht betrekking op een onderdeel van het programma ‘De Zevende Dag’ waarin werd gediscuteerd over de nasleep van de ‘affaire Sauwens’. De Geschillenraad stelt vast dat de VRT niet aantoont dat het onderwerp van de in het programma gevoerde discussie verband houdt met discriminatie en sociale uitsluiting, noch dat het aan het woord laten van een mandataris van het Vlaams Blok, -gelet op het thema van het programma-onderdeel- deze een forum zou bieden voor een pleidooi voor discriminatie en sociale uitsluiting. De VRT kon bijgevolg niet op die grond klagers uit het debat weren.

7.3.3. De Geschillenraad stelt echter vast dat de politieke en publieke discussie naar aanleiding van de deelname van Vlaams minister Sauwens aan de jubileumviering van het radicaal rechtse Sint-Maartensfonds twee fasen vertoont.

In de eerste fase was er -ook in de media- vooral aandacht voor het dispuut over de gevolgen voor de betrokken minister, met het ontslag als uiteindelijk resultaat. Daarna werd er een discussie gevoerd over de rol van het Vlaams Blok bij dit ontslag, was er de uitval in het Vlaams Parlement door Vlaams minister-president Dewael tegen Vlaams Blok-fractie-leider Dewinter (“*Elke dag opnieuw als ik u zie, als ik u beluister, als ik uw lichaamstaal aanschouw, onvervalst, onvervalst fascisme*”), gevolgd door de oproep, mede uitgaande van de federale regering, voor grotere waakzaamheid in verband met extreem-rechts in het algemeen en om inzonderheid de strijd tegen het Blok te intensifiëren. Daarbij ontstond een discussie tussen alle andere partijen in het Vlaams Parlement over de strategie die daarbij moet worden gevolgd. De uitzending van ‘De Zevende Dag’ van zondag 13 mei 2001 kaderde in die laatste discussie, die -bijna vanzelfsprekend- niet met het Vlaams Blok maar met de andere partijen werd gevoerd.

In die orde van zaken is het Vlaams Blok, zoals de VRT in haar verweer uiteenzet, tijdens de eerste fase herhaaldelijk aan bod gekomen tijdens de journaals, inzonderheid over het incident Sauwens en over de initiatieven om het Vlaams Blok politiek verder te isoleren, nl. op 9, 10 en 11 mei 2001.

Het debat tijdens ‘De Zevende Dag’ van 13 mei 2001 kaderde helemaal in de tweede fase van de discussie. Het onderwerp was de door de andere partijen gevolgde strategie tegenover het Vlaams Blok, zodat die partij zelf niet is uitgenodigd gelet op haar afwijzing van die initiatieven, waarover partijvoorzitter Vanhecke overigens reeds in diverse journaals van 11 mei 2001 aan bod was gekomen. Evident kan mét mandatarissen van het Vlaams Blok immers geen discussie gevoerd worden over de te volgen strategie tégen het Vlaams Blok.

7.3.4. Aldus moet worden vastgesteld dat de VRT noch aan haar objectiviteitsplicht, noch aan haar plicht tot onpartijdigheid tekort is gekomen door klagers Dewinter en Vanhecke niet uit te nodigen deel te nemen aan de discussie in ‘De Zevende Dag’ van 13 mei 2001.

OM DIE REDENEN :

DE VLAAMSE GESCHILLENRAAD,

verklaart de klacht gedeeltelijk ontvankelijk, doch ongegrond.

Aldus te Brussel uitgesproken op 3 oktober 2001 door de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie, samengesteld uit O. Grawet, voorzitter, K. Rimanque, ondervoorzitter, D. Albrecht, J. Baert, K. Luyckx, J. Vandyck, M. Van Nieuwenborgh en E. Verstraete.

Voor de afwezige voorzitter,
de ondervoorzitter

De griffier

K. RIMANQUE

M. CHATELET